ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿՈՐԻՒՆ

ԵՒ

ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՈՑ ՀԱՅ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ

Կորիւն վարդապետի «Վարք Մաշտոցի» գրքին եւ Մակաբայեցւոց երեք գրքերուն Հայ թարգմանութեան միջեւ եղած աղերսը վաղուց ուշադրութիւն գրաւած է։ Այս գրուածներուն մէջ դիւտւած նմանութիւններէն նշանակելի հատւածում մը հրատարակեց Նորայր Ն. Բիւզանդացի(1), և հատւատեց թէ Մակաբայեցւոց գրքերուն թարգմանիչը Կորիւնն է եղած։ Նոյն տեսակէտին այժ տուաւ Պ. Գոստնիկ Ֆնտզլեան(2) կարգ մը նմանութիւններ ևս մատնանշելով Կորիւնի գրքին եւ Մակաբայեցւոց թարգմանութեան մէջ (էջ ԼԶ–ԼԷ)։ Ե. Ա. Դուրեան(3) ևս ընդունած է թէ Կորիւնի գրչին արդիւնքն է Մակաբայեցւոց երեք գրքերուն թարգմանութիւնը։

Սակայն Իկտ. Հ. Սահակ Կոզեան(4) Մակաբայեցւոց թարգմանութիւնը Կորիւնի գործ չի համարիր, «վասնզի Նորայրեան չորս կէտերը՝ գրական աշխատութեան մը հեղինակը որոշելու աստիճան իրականացած» չի գտներ Մակաբայեցւոց մէջ։ Եւ «Նորայրի տեսութեան դէմ դիրք բռնելու» կը ստիպեն զինք «ոչ միայն անոր փաստերուն անբաւականութիւնը, այլ նաև դրսեան ծանրակչիռ պատճառներ»։ Այդ պատճառները երկու են, 1.— Մակաբայեցւոց թարգմանիչը տակաւ է Ցունաբէնի մէջ։ 2.— Մակաբայեցւոց թարգմանիչը «յետին աստիճանի խրթնաբան» չէ Կորիւնի նման (էջ 15–24)։

Վերջին երկու կէտերուն մասին դիտել տալով, որ Կորիւնի Ցունաստան ղրկուած ըլլալու պարագան լոկ՝ չի բաւեր հաստատելու թէ Մակաբայեցւոց թարգմանչէն աւելի «քաչկակերթ յունագէտ» մըն էր ան, և «Վարք Մաշտոցի»ի հեղինակը «յետին աստիճանի խրթնաբան» չէ, զոր օր. Պ. Ֆ. Ֆնտզլեանի համար, կ'ուզենինք մեր բան մատնգրութեան որ է ցոյց տալ Կորիւնի և Մակաբայեցւոց Հայ թարգմանչին իրարու հետ ունեցած սերտ աղերսը, և անձերու նոյնութեան մասին Նորայրեան տեսութեան մեծ հաւանականութիւնը։

Ստորև կ'ամփոփենք վերը ակնարկուած նմանութեանց կարևորները և անոնց վրայ աւելցնելով մեր կողմէ չարք մը ուրիշներ ևս կը ներկայացնենք բոլորը միասին, դասաւորած Մակաբայեցւոց գրքերուն թելադրած կարգով։ Մեր կողմէ կը կցենք նաև մի քանի կարևոր նմանութիւններ Կորիւնի և Մակաբայեցւոց Գրքերուն Նախադրութեանց միջև, որոնք բաւարար նշան կրնան համարուիլ թէ այդ նախադրութիւններն ալ Մակաբայեցւոց Թարգմանիչ Կորիւնի գրչէն ելած են(5)։

Յաջորդող յուշակին մէջ մէկ աստղանիշով նշանակուածները Ն. Բիւզանդացիի գտածներն են, իսկ երկու աստղանիշ կրողները Պ. Ֆ. Ֆնտզլեանի, ծանօթները կը պատկանին մեզի։

---

(1) Կորիւն Վարդապետ եւ Նորին Թարգմանութիւնք, Գիրք Մակաբայեցւոց, Ութաղ Աղիքսանդրացի, Ազաթանգեղոս, եւ Փաւստոս Բիւզանդ։ Տփղիս, 1900, էջ իե + 520։

(2) Կորիւն, Վարք Մաշտոցի, ուղղեալ եւ լուսաբանեալ ի Գառնիկ Ֆնտզլեանէ։ Երուսաղէմ, 1930, էջ ի + 101։

(3) Պատմութիւն Հայ Մատենագրութեան։ Երուսաղէմ, 1933, էջ ժԱ + 463։

(4) Մակաբայեցւոց Բ. Գրքին Հայերէն Թարգմանութիւնը, քննական ուսումնասիրութիւն։ Վիեննա, 1923, էջ 203։

(5) Ն. Բիւզանդացի, ստկայն, Մակաբայեցւոց Նախադրութիւնները եւ Գլխակարգութիւնները, ա-

digitised by A.R.A.R.@

Ա. Գիրք Մակաբայեցւոց եւ Կորիւն

Գլուխ	Տող
1.— Ա. 1.— որ խաղաց գնաց.— առին գրքի յաջորդ գլուխներուն մէջ ևս գործածուած է 13 անգամ։	285.— խաղայր գնայր.
2.— Գ. 38.— Պաղեմէոս Պարգևական = τὸν Δορυμένους.	248.— պարգևական.
3.— Ը. 20.— Նիզակակից*. — այս գրքին մէջ 10 տեղ ևս գործածուած է։	132.— Նիզակակից.
4.— ԺԲ. 11.— եւ յայլ աւուրս արժանաւորս.	607.— Ըստ արժանւոյն և պատեհ տեղեաց.
5.— ԺԳ. 7.— զուարթացուցանեն մխիթարբէր.	509.— զուարթացուցանել, նորոգել և հաստատել.
6.— ԺԵ. 32.— եւ շիով տայր.	552.— եւ մեծաւ շիով.
7.— ԺԶ. 5.— յինեին դաշտամուխ.	Հմմտ. միջամուխ եղեալ (375). — միջամուխ երկու անգամներ ալ կը գտնուի Կորիւնի մէջ։

Բ. Գիրք Մակաբայեցւոց եւ Կորիւն

8.— Ա. 25.— Դու միայն ես որ մատակարարես ամենայնի զամենայն.	359.— Քանզի միայն Աստուծոյ ամենազօր չնորհք աս ամենայն ազգս երկրածնաց մատակարարին.— ընդգծուած բառը երկիցս կը կարդանք այլուր Կորիւնի մօտ։
9.— Բ. 7.— եթէ անծանօթ հրաման է գտեղիդ կացուցանել*.	374.— աստուածատուր իմաստութեանն ծանօթս կացուցանեին.
10.— Բ. 22.— գիտուժդուժ ազգս հալածել.— այլուր ևս երկիցս։	369.— գիտուժդուժ կռմանան Մարաց.
11.— Գ. 8.— Վաղվաղակի չու առնէր խաղայր գնայր հեղինոդորոս, պատճառանօք՝ իբրև ստորին Ասորւոց եւ տաճկաստանի քաղաքացն զաշակերտութեամբ շրջել**.— խաղալ գնալ յաջորդ գլուխներուն մէջ ալ կը տեսնուի 4 անգամներ։	խաղայր գնայր. տես թիւ 1։ Հմմտ. շրջեալ զամենայն աշակերտսք (644). և աշակերտութիւն բառը, որ գործածուած է հոս երիցս (13, 412, 544)։

բիշներու կարգին, շարագրեալ կամ քարգմանեալ են կ'ըսէ, «յերկրորդ Աշակերտաց» (էջ 22). եւ հինգերորդ դարու կաւարածին կամ վեցերորդին սկիզբը, երբ «վաղուց իսարեալ էր Առաջին Աշակերտաց անունն Հայ լեզուն, եւ կը տիրէր նորահնար Հայերէնն երկրորդ Աշակերտաց» (էջ 29)։ Այդ տեսութեան ի հաստատութիւն կը թուէ այն բառերը կամ քերականական ձեւերը, որոնք յետոսկեդարեան կամ յունաբանական են։ Իր յիշածներէն երկուքը միայն, բարեփառութիւն (Գլ. Ա. Մկբ. ԻԸ.) եւ սատակիւր (Գլ. Բ. Մկբ. Թ.) կը վերաբերին Մակաբայեցւոց։

Առնելով առաջինը, բարեփառութիւն, չենք կրնար արդեօք համեմատել զայն Կորիւնի բարեգործութիւն, բարեյաղթութիւն, եւ ծիրանափառ բառերուն հետ։ Իսկ սատակիւր ին իւր վերջաւորութիւնը դիւրաւ կրնայ վերագրուիլ ընդօրինակողներու։ Հետեւաբար այս երկու բառերը մեր կարծիքով բաւարար այժ չունին Մակաբայեցւոց Նախադրութեանց եւ Գլխակարգութեանց քարգմանութիւնը երկրորդ Աշակերտաց ընծայելու։

digitised by A.R.A.R.@

12.— Գ. 12.— Վասն մեծապատիւ շխոյ. — Համմտ. Նաև մեծաշուք, յարուշուխ։

13.— Գ. 16.— ցուցանէր զսրտին թախծութիւն.

14.— Գ. 18.— ի հանդիսարհի* խնդրուածս.

15.— Գ. 28.— որ այնչափ շխոյ.

16.— Գ. 35.— եւ զքահանայապետն զմեծի մեծապատիւ մեծապարգեւ* մեծաբէր. եւ ինքն չուտարար խաղաց գնաց.

17.— Դ. 30.— դիպ եղեւ.— այլուր կայ ինն անգամ ևս։— Իսկ մէկ անգամ ալ գործածուած է Ա. Կորնթացւոց մէջ։

18.— Դ. 40.— սկսաւ ձեռն ի գործ արկանել(1), եւ սկիզբն առնել գործոցն չարութեան՝ ասրամբ մխով որ խուժադուժ եւս էր տեսանելով քան զմտօքն թանձրութեան։ — Համմտ. Նաև խժդժագոյն (ե. 22)։-(1) Մէկ անգամ առնէ ևս։

19.— Դ. 47.— զամենայն չարհաւասարս* Մենեդեւոս.

20.— ե. 27.— զազանակաց կեանս ի լերինս անցուցանէր, եւ այնպէս գնդաւն որ ընդ նմա էին՝ խոտաբոյս կերակուր* կերակրեալ անցուցանէին զժամանակն.

21.— Զ. 19.— նորա ի մտի եղեալ. — այլուր ևս երիցս։

22.— Զ. 23.— մանաւանդ առաւել ըստ աստուածագործ* սրբութեան օրինացիր կրօնից.

23.— է. 39.— արտաքին լինէր թագաւորն.

24.— ժ. 29.— Այն ինչ լինէր նոցա զանազան** զանազոտմ ձեռն պատերազմի ի գործ արկանել.— անայսոր ունի երիցս իմաս.։

25.— ժԱ. 10.— հիզախիից*. Նաև ԺԴ. 17։

26.— ժԱ. 26.— օգնականութիւն գտեալ վիրաւորացն օրինաց.

27.— ԺԲ. 21.— վասն դժուարամատոյց նեղութեան ամրութեան.

28.— ԺԳ. 15.— յանձն առնէր Աստուծոյ զանձն* եւ զզօրսն,... կոտորէր զգիշերապահ դունապահսն.

310.— մեծապատիւ իսկ յեպիսկոպոսէն եւ յեկեղեցւոյն մեծարեալ լինէր։

346.— տեսանէր բերելւոյն թախծութիւն.

770.— հանդիսարհի յաւտուին. Տես թիւ 6։ մեծապատիւ. Տես թիւ 12։ մեծապարգեւ, Համմտ. առատաձեռնապարգեւ (2), վերնապարգեւ (580)։ — խաղաց գնաց. Տես թիւ 1։

661.— դիպ լինէր.— այլուր ևս երիցս կիրարկուած է։

659.— ձեռն ի գործ արկանէր. —

369.— սկիզբն առնելոյ գիւտժադուժ կռոմանան Մարաց.

Համմտ. իսկ բարեպատարագին վահանայ (920)։

732.— եւ երթեալ յեռնակեաց տրամուտ ծակախիթ եղեալ զառաջական գնկուրն խոտաբոյս հաշակօքն վճարէին. այնպէս վշտակաց տկարութեան զանձն տային.

114.— իսկ Պաւղոսի, ի մտի եղեալ էր.

378.— առատաձագործ մշակութեամբ. Համմտ. զիրիսոտաղիր կարգացն պայծառութիւնն (151). և առատաձագիր բազը (853)։

344.— արտառուչ արտաքին կացուցին.

15.— գրաւեալ անայսոր հրամանին հասելոյ.— ձեռն ի գործ արկանել, տես թիւ 18։

Տես թիւ 3։

457.— բազում օգնականութիւն գտեալ ի նմանէն.

371.— դժուարամատոյցք էին.

631.— եւ յանձն առնելով զնոսա եւ զանձն ամենապահ չնորհացն Աստուծոյ.

digitised by A.R.A.R.@

29.– ԺԴ. 11.– այլ աւագանին*
30.– ԺԴ. 35.– Դու Տէր ամենայնի, անհիւանդ յամենայնէ.
31.– ԺԵ. 11.– զի առաւել գուարթացոյց. 40. — բանիւ կազմութիւն գուարթացուցանէ զլսելիս.
362.– զամենայն նախարարագունդ աւագանւոյն ամբոխ.
762.– անհիւանդական անձամբն օրինակ կաթսեհլոյն լինէր. Տես թիւ 5։

Գ. Գիրք Մակաբայեցւոց եւ Կորիւն

32.– Ա. 1.– չոբ առնէր, խաղայր գնայր գայր հասանէր ի կողմանս Հռոմփայեցւոց. — Նաեւ Է. 11, չուեցին խաղացին գնացին.
Տես թիւ 1։
33.– Ա. 3.– դիպ չիներ.
Տես թիւ 17։
34.– Ա. 6.– մեծար չխով. — Նաեւ Է. 15, փառօք եւ չխով.
552.– եւ մեծար չխով.
35.– Ա. 11.– առագամեծար.
Հմմտ. անառգամեծար, հիւրամեծար, հրեստսամեծար.
36.– Ա. 12.– ի նոյն խնդրուածս դառնային*.
281.– ի նոյն հոգս դառնային.
37.– Ա. 14.– ի մսի եղեալ.
Տես թիւ 21։
38.– Բ. 5.– որ անհիւանդ ես յամենայնի.
Տես թիւ 30։
39.– Բ. 17.– արիւն առաջի զգանձս.
327.– առաջի արկեալ. — այլուր եւս երկիցս։
40.– Գ. 4.– վասն այսպիսի զարգասիս բարեաց.
427.– զիւրեանց անձանց արգասիս եղեալ. եւ 937, որոց անցեալ զբազմախուռն արգասեօք սրբոցն.
41.– Գ. 9.– իբրև դայեկապար սնուցանել* զամենայն կողմանս տոհմին Ասորւոց եւ տաճկաստանի.
462.– եւ դայեկապար սնուցանել.
42.– Գ. 10.– մեծապատիւ մեծապարգեւ* ապրաքաջ. Նաեւ զ. 14։
Տես թիւ 16։
43.– Դ. 10.– վասն յանկարծակի թշուառութեանն ի վերայ ազգին հասելոյ*.
15.– անաչառ հրամանին հասելոյ.
44.– Ե. 1.– առանց յապաղելոյ*.
16.– առանց յապաղելոյ. Նաեւ 713։
45.– Ե. 2.– մեծամեծ աւագանով*. և 16։
Տես թիւ 29։
46.– Ե. 5.– ի դուռն թագաւորին*.
629.– արքունական դռանն.
47.– Ե. 6.– գիշերոյ վիճակեալ յերկինս. ւոր ի պարգեւատու յառաջաձեռնն Աստուծոյ, եւսիներ պարգեւ** մասն մի քոյ.
248.– Ապա եւսիներ նոցա պարգեւական յամենաբարին Աստուծոյ.
48.– Զ. 20.– վաղվաղակի յական թօխափել**.
612.– վաղվաղակի զաստուածեղէն(1) գրոց թարգմանութիւնս ի գործ արկանէր, որով անդէն յական թօքափել.

(1) Բնագրի աստուածային ը փոխանցինք աստուածեղէնի, նկատելով որ «Վարք Մաշտոցի»ի մէջ Կորիւն աստուածեղէն կը գրէ միշտ, այսինքն տասն անգամներ, եւ որոնց մէջ կայ նաեւ աստուածեղէն գրոց, տ. 196։ Ասկէ զատ այլեւ մասնիկով ուրիշ ածանցում չկայ ամենեւին Կորիւնի այս գործին մէջ։ Կրնանք դիտել նաեւ որ Կորիւնի վենետիկեան տպագրութիւնը, (1894), ուրիերորդ էջին ներքեւ բնագրի աստուածեղէն ին դիմաց կը դնէ ուրիշ աստուածային մը, որ յետնագոյն ընդօրինակողներու անուշադրութեամբ յառաջ եկած փոփոխակ մըն է ապահովաբար։

digitised by A.R.A.R.@

49.— Ջ. 24.— *Սոյն օրինակ* ... գուարթացուցանիմ.*
50.— Ջ. 25.— *ի հաւատար միաբանութենէ**.*
51.— Ի. 3.— *առանց ամենայն հարցափորձի ընդունելութեան՝ յօժարեցին կոտորել զնոսա միանգամայն. քան զիւրաց եւ զոյուժս վայրենագոյն ևս զգաձեալ էր վիրեամբք զգազանութիւնն. — վերջին բառը իմաս. ունի մէկ անգամ։*

60.— *Սոյն օրինակ. — գուարթացուցանիմ տես թիւ 31։*
622.— *Համմ. հաւատարութեամբ = «միաբանութեամբ»։*
251.— *բազում հարցփորձի եւ ընդունելութեան.— խուժադուժ տես թիւ 10.—*
460.— *առաւել զգազանէից զվայրենագոյն գեհենագործեալ կողմանցն.*

Նախադրութիւնք եւ Կորիւն

52.— Ա. Մակ. Դ.— *յեռնատուն.*
53.— Ժ.— *արտաքին եղեր.*
54.— ԺԶ.— *մեծապահ շրով.*
55.— Ի.— *զվիրապահ.*
56.— Բ. Մակ.— *համառօտել վասն դիւրահասութեան.*
57.— » *կանխագոյն ակօսանի.*
58.— ԺԶ.— *Երկնաւոր նիզակակցօք յազթէր.*
59.— Գ. Մակ.— *կանխագոյն կրեցին.*

Համմ. Կոր. անձատումս, սորտոտս, Բ. Մակ. միջատոտս, եայլն։
Տես թիւ 23։
Տես թիւ 6։
Համմ. Կոր. աւեհապահ, Բ. Գ. Մակ. աւազիրապահ, եայլն։
Համմ. դիւրահասոյցք (708)։
30.— *այլ և աստէն իսկ կանխագոյն.—*
253.— *եւ զկանխագոյն խնդրելին իւրեանց. Տես թիւ 3։*

Վերոգրեալ նմանութիւնները կրնանք բաժնել երկու մասերու, բառեր, և բացատրութիւններ։

Բառեր.— Այս բառերը, որոնք գործածուած են Կորիւնի կողմէ, Աստուածաշունչի հայ թարգմանութեան մէջ Մակաբայեցոց գրքերուն միայն յատուկ են. աննիազական (= աննիապ, Մակ.) աշակերտութիւն, աստուածագործ, աւազանի, գայթակղաբար, գիւտարմատոյց, գուարթացուցանել, թախծութիւն, խստատրտում, խուժադուժ, կանխագոյն, համաշխարհի, մեծապատիւ, նիզակակից, պարգեւական, սրտաբեկ, վայրենագոյն։

Բացատրութիւններ.— Հետեւեալ բացատրութիւնները մեկնոյն ձեւով կը գտնուին թէ Մակաբայեցոց թարգմանութեան և թէ Կորիւնի մէջ. առանց յապաղելոյ, առանչի արկանել, գայթակղաբար անուանելի, ի մտի եդեալ, ի նոյն դառնային, խաղալ գնալ, ձեռն ի գործ արկանել, մեծաւ չքով, յանձն առնէր Աստուծոյ զանձն, սոյն օրինակ, օգնականութիւն գտեալ կան մի քանի բացատրութիւններ ալ մանր փոփոխութիւններով միայն կիրարկուած, այսպէս. Մակ. անձանօթ կացուցանել, Կորիւն. ծանօթ կացուցանել.— Մակ. առանց ամենայն հարցափորձի քննութեան, Կոր. բազում հարցփորձի և քննութեան.— Մակ. զաշակերտութեամբ չրջել, Կոր. չրջել զամենայն աշակերտօք.— Մակ. ի դուռն թագաւորին, Կոր. արքունական դրանն.— Մակ. յատուածեռնն Աստուծոյ ելանէր պարգև, Կոր. ելանէր պարգեւական յամենաբարին Աստուծոյ։

Անմիջապէս ըսենք որ Կորիւնի՝ և Աստուածաշունչի գրքերէն ոչ մէկուն մէջ կան այնչափ և այնպիսի նմանութիւններ, որչափ կը գտնուին Կորիւնի և Մակաբայեցոց գրքերէն իւրաքանչիւրին միջև։ Արդէն ընդհանրապէս ընդունուած է որ Մակաբայեցոց երեք գրքերուն թարգմանիչը նոյն անձն է։ Ըստ այսմ երբ երեք գրքերուն բովանդակած նմանութիւնները մի-

digitised by A.R.A.R.@

անգամայն առնենք, անոնց կորիւնի հետ ունեցած ազերսը եռապատիկ կը ստուարանայ։

Արդ, ինչպէս կրնան բացատրուիլ այս նմանութիւնները։ Իրարմէ փոխառութեան ենթադրութենէն շատ աւելի հաւանական է անձերու նոյնութեան վարկածը։ Երկուքին ևս կիրարկած բառամթերքը, ինչպէս տեսանք, այնքան համանման է։ Ասոր վրայ երբ աւելցնենք նաեւ երկուքին մօտ եւս տեսնուած սէրը բառակերտութեան և հոմանիշ բառերու կուտակում կիրառութեան, կարծեմ թէ անձերու նոյնութեան վարկածը գտած կ'ըլլայ։

Բառակերտութիւն. — Կորիւն սիրահար է մեծ բառերու, չարունակ նոր բառեր կը բարդէ ու կ'ածանցէ, որոնցմէ շատեր մեզի այնքան ընտանի դարձած են այսօր։ Ահա հասիկ օրինակներ. անարգամեծար, անբան, անգիայրեաց, անյիշատակ, անվեհեր, աւետարանական, բակկատարած, բազմաթիւ, բարեգործութիւն, եկեղեցական, զինուորական, թարգմանիչ, լուսաբեր, խաչակիր, խարազնագեաս, խորհրդոնոց, խստամբերութիւն, ծառայական, կայսերական, կայտառութիւն, կանոնական, կարևորագոյն, կղերական, հայրական, հիւրամեծար, հիւրընկալութիւն, հոգաբարձու, հոգաբարձութիւն, հոգեկան, ձեռնասուն, ճշմարտասէր, մատենագրել, մարմնական, մարտիրոսական, մենաստան, մխիթարական, յանդիմանական, յորդորական, յուսալից, նորագիւտ, պայծառութիւն, պատուակալ, սատանայական, սովորական, սրբասէր, սքանչելագործ, սքանչելագործութիւն, վարդապետական, վարձահատոյց, վերակացութիւն, վիճաբանիլ, տեղապահ, տիեզերական, տօնասիրութիւն, տօնական, ևայլն, ևայլն։

Մակաբայեցւոց Թարգմանիչն ալ սիրահար է բարդ և ածանց բառերու, և կը ստեղծէ չարունակ։ Առնենք օրինակներ. ազատօրէն, ազգակից, անգթաստութիւն, անձեռնհաս, աւազամեծար, աւազոյթ, աւազութիւն, աւանդապահ, բարեմիտ, գազանակեաց, գաղթական, գիշերախառն, գիշերապահ, գլխապահ, գաշտամուխ, գիւղահաստութիւն, դռնապահ, եղեռնասէր, երիտասարդանոց, ընկերասէր, ընկերասէն, ժիրաժիր, լեռնամուտ, խժդժագոյն, խրամապահ, ծանծաղամիտ, կաշառաբեկ, կողմնապահ, կուսակալութիւն, կուսաստան, հարազատութիւն, հրեշտակաբար, ձայնակից, մեծաթիւ, մեծաչուք, մեծապարգև, միջնաբերդ, մտախոհ, նորամուտ, չքեղ, ուղխաջուր, չարաչուք, չարեացապարտ, պարսպապահ, պնդակազմ, սպանդարամիտական, սրտապնդել, վանդակապ, վարազախառն, վերնագաւառ, վշտագին, տաճարապատուտ, քահանայապետութիւն, օրինադիր, ևայլն, ևայլն։

Համեմատելով իրարու հետ Կորիւնի և Մակաբայեցւոց Թարգմանչին բառակերտութեան ձևերը, կը տեսնենք որ չատ նման են իրարու. այսպէս՝ Մակ. ունին անբարբառ, միաբարբառ, Կոր. աստուածաբարբառ, հայաբարբառ, տեառնաբարբառ։ Մակ. կաշառաբեկ, սրտաբեկ, Կոր. սրտաբեկ։ Մակ. Աստուածագործ, նշանագործ, Կոր. առաքելագործ, աստուածագործ, աւետարանագործ, բարեգործ, ժանտագործ, միայնագործ, նորագործ, անտիսագործ, սքանչելագործ, վրիժագործ։ Մակ. միագունդ, Կոր. ապատագունդ, նախարարագունդ։ Մակ. օրինադիր, Կոր. աստուածաժառիր, ժամադիր, քրիստոսագիր։ Մակ. գիշերախառն, վարազախառն, Կոր. ունի երկախառնել։ Մակ. գազանակեաց, Կոր. աչխարհակեաց, լեռնակեաց, նաւակեաց, վշտակեաց։ Մակ. բարեկիր, օրինակիր, Կոր. աչխարհակիր, աստուածակիր, խաչակիր, աստանայակիր։ Մակ. շաբաթակրօն, Կոր. աստուածակրօն, խաչակրօն, հոգեկրօն։ Մակ. դիւրահաստութիւն, անձեռնհաս, Կոր. յանկարծահաս, պատահաս։ Մակ. բոցաճաճանչ, Կոր. լուսաճաճանչ։ Մակ. գժուարամատոյց, Կոր. գժուարամատոյց, սրբամատոյց, Մակ. ուռգամեծար, Կոր. անսրգամեծար, հիւրամեծար, քրիստոսամեծար։ Կոր. գազանամիտ, միամիտ, վայրենամիտ, Մակ. այլամիտ, բարեմիտ, ընդունայնամիտ, ծանծաղամիտ, չետամիտ։ Մակ. գաշտամուխ, Կոր. աստուածամուխ, թևամուխ, միջամուխ։ Մակ. լեռնամուտ, միջամուտ, նորամուտ, Կոր. անձամուտ, խելամուտ, չետաջամուտ, սորամուտ։ Մակ. բարենշան, փողանշան, Կոր. խաչանշան, մատենանշան։ Կոր. ամենապահ, տեղապահ, Մակ. ամրապահ, աւանդապահ, գիշերապահ, գլխապահ, դռնապահ,

digitised by A.R.A.R.@

խրամապահ, կողմնապահ, պարսպապահ։ Մակ. մնծապարգև, կոր. աստուածծապարգև, վերնապարգև։ կոր. բարեցապարտ, Մակ. չարեցապարտ։ կոր. Հայաստան, մենատան, Մակ. Տաճկաստան, կուսատան. եայլն։

Հոմանիշ բառերու կուտակում. — Կորիւն և Մակաբայեցւոց Թարգմանիչը, երկուքն ալ չատախ յորդաբանօրէն կը կուտեն իրենց վրայ հոմանիշ բառեր։ Սակաւաթիւ օրինակներ մէջ բերելով կը բաւականանանք.

Կորիւն

Տող *44.* — աստուածամերձ աստուածախօս դաշնաւոր կատարեալ.
» *197.* — եւ թեւամուխ միջամուխ յաստուածատուր հրամանաց հանգամանս.
» *344.* — սրտառուչ սրտաբեկ կացուցին.
» *401.* — հայաբարբառ հայերէնախօսք գոան.
» *460.* — առաւել զգազանամիտ զվայրենագոյն գեհւաղաբարոյ կողմանցն.
» *730.* — եւ երթեալ լեռնակեաց սորամուտ ծակախիթ եղեալ զառօրեական զկեբակուրն խոտաբուտ ճաշակօքն վճարէին.

Մակաբայեցիք

Նխ. Ա. Մակ. Է. — եկեալ ճակատեալ, պարտեալ վատթարեալ գառնայր ամօթով.
Ա. Մակ. Ե. 3. — զի չուրջանակի եկեալ պատեալ պաշարեալ նետէին չուրջ զիսբայեկին.
» *Զ. 42.* — եկն եհաս Ճուդա իւրով զնդաւն, կարգեցաւ կազմեցաւ ճակատեցաւ պատրաստեցաւ, յարձակեցաւ, ի դիմի հարաւ.
» *Է. 30.* — խռովեցաւ խորչեցաւ մերժեցաւ հեռացաւ.
» *Ժ. 64.* — փախչէին, թաքչէին, կորնչէին ամենայն չարախօսքն.
» *ԺԱ. 49.* — լքան նուագեցան և տկարացան ի խորհուրդս իւրեանց.
Բ. Մակ. Դ. 14. — արդնընկէց տէգընկէց.
» *Զ. 28.* — ինքնակամ դիմագրաւ կամակար.
» *Ժ. 27.* — ի զէն գարձան, վառեցան կազմեցան պատրաստեցան.
» *ԺԱ. 11.* — վարագախառն առիւծաբար յարձակեցան.
» *ԺԱ. 31.* — դաչինս հաստատեալ թողութեան դիւրութեան քաղցրութեան.
» *ԺԳ. 17.* — լքեալք և լուծեալք և սպառեալք և տարակուսեալք.
Գ. Մակ. Ա. 12. — վառել կազմել պատրաստել մարտնչել՝ մեռանիլ ի վերայ կարգացն նախնեաց և հայրենի օրինացն.
» *Բ. 4.* — Դու՝ զյանդուգն զբուռն արքայն սաստիկ զփարաւոն.
» *Բ. 10.* — հպարտութեամբ ամբարտաւանութեամբ մնծաւ.
» *Բ. 17.* — խորչէին գարչէին եւ զնոսա պիղծս համարէին. որոչէին զատանէին յօրինացն հայրենի.
» *Գ. 12.* — կամեցան կնճանալ ելանել տիրել թագաւորել հպարտանալ՝ ամբարտաւանել յոչն կալ բարձրապարանոց երևել.
» *Դ. 1.* — գաւառակոյտ քաղաքաժողով.
» *Դ. 13.* — անօրէն պիղծ բերանօվ զանչունչ զանձայն զանմռունչ կուռանն՝ յարգէր գովէր։

Այս բոլոր տուհալները գումարելով — առանց առ այժմ խառնելու երթալը, Ա-գաթանգեղոսն ու Փաւստոսը — կարծեմ ներելի է եզրակացնել թէ Մակաբայեցւոց եբեք գրքերուն, նախադրութիւններով և գլխակարգութիւններով հանդերձ, հայ Թարգմանիչն է Կորիւն։

ՅՈՎՍԱԿԱՆ

digitised by A.R.A.R.@